

BILTEN RG 35

Bilten Radne grupe za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne Grupe za pregovaračko poglavlje 35 jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademski udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

BROJ KOJI SE TEŠKO SMANJUJE

Andjela Savić, programska asistentkinja
andjela.savic@yihr.org

„Šesnaest krompira da ti se pokvare, pa ostaneš bez ručka, a kamoli šesnaest muškaraca.“¹ - kaže Fetije Mirena iz Kosovo Polja. U vezi sa ratom na Kosovu se preko 1600 ljudi još uvek vodi kao nestalo.

Na uličnoj akciji održanoj u Prištini 27. aprila u 12 časova povodom Dana nestalih Kosova navedena je brojka od 1639 osoba. Među njima je najveći broj Albanaca, zatim Srba, pa onda i Roma, Aškalija, Egiptana i pripadnika drugih nacionalnosti. Istovremeno, u Beogradu su prezentovani rezultati analize *Efikasnost mehanizama institucija Srbije i Kosova u pronalaženju nestalih osoba iz rata na Kosovu u periodu od 2016. do 2020. godine* koju su u okviru Poglavlja 35 Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji izradile Inicijativa mladih za ljudska prava iz Beograda i Nova društvena inicijativa iz Kosovske Mitrovice.

Potraga za osobama nestalim za vreme rata teška je i bolna tema o kojoj se nerado govori u javnosti, bez obzira na njen značaj u procesu suočavanja sa prošlošću i izgradnji trajnog mira. Stiče sa utisak da se obnovom dijaloga Beograda i Prištine 2020.

¹ Živeti uz sećanje na nestale: knjiga sećanja sa ispovestima članova porodice nestalih tokom poslednjeg rata na Kosovu, Forum ZFD, Priština, 2019, str. 25

godine pitanje nestalih ponovo našlo na stolu, čak i doslovno, u tekstu Vašingtonskog sporazuma, koji su potpisali predsednik Srbije, Aleksandar Vučić, i tadašnji premijer Kosova, Avdulah Hoti. Tom prilikom, obe strane su se obavezale da će intenzivirati potragu za nestalima, za koju se mnogi nadaju da neće ostati tek mrtvo slovo na papiru.

Dok traže članove čija sudbina još uvek nije rešena, porodice nestalih u Srbiji čekaju i mogućnost da ostvare pravo na naknadu štete. Do sada su porodice svoje bližnje morale da proglaše za umrle, kako bi mogle da ostvare pravo na reparacije. Novim Zakonom o pravima boraca, vojnih invalida, civilnih invalida rata i članova njihovih porodica koji je stupio na snagu početkom 2020. godine nestali su prepoznati kao civilne žrtve rata, ali nije precizirano da li ih porodice, kako bi doabile mogućnost za pristojan život, moraju proglašiti za umrle. Na Kosovu, Zakon o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika Oslobođilačke vojske Kosova, civilnih žrtava i njihovih porodica predviđa niz prava i olakšica za porodice čiji su članovi nestali u periodu između 27. februara 1998. i 20. juna 1999.

godine. Ovim vremenskim ograničenjem, porodice lica nestalih nakon završetka NATO intervencije i potpisivanja Kumanovskog sporazuma nisu u mogućnosti da ostvare pravo na porodičnu penziju, zdravstvenu negu, stipendije, besplatan smeštaj u studentskim i staračkim domovima i slično.

Republika Srbija još uvek nema jedinstven i sveobuhvatan zakon o nestalim licima. Potrebu za njim ističu Koordinacija srpskih udruženja porodica nestalih, Komisija za nestala lica, organizacije civilnog društva, a podršku mu, kako je izjavio, pruža i predsednik Vučić. Radna grupa za izradu nacrta zakona o nestalim licima počela je sa radom u martu 2021. godine, njome koordiniše Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, a okuplja predstavnike i drugih ministarstava, međunarodne eksperte i članove međunarodnih tela. Otvoren je i poziv za organizacije civilnog društva i same porodice žrtava koje bi iskazale svoje potrebe i dale predloge njihovog rešenja, a ističe se i da će Zakon biti zasnovan na principima društvene solidarnosti, a ne odgovornosti za prisilne nestanke. Na Kosovu, s druge strane, Zakon o nestalim licima postoji od 2011. godine. Njime se štiti pravo porodica da saznaju sudbinu svojih bližnjih koji su nestali u periodu od januara 1998. do decembra 2000. godine, definiše nadležnosti Komisije za nestala lica, kao i osnivanje Centralnog registra nestalih lica, odnosno celovite baze podataka.

Osim navedenih zakonskih okvira koje treba unaprediti, doslednije sprovoditi ili tek izraditi, u analizi se ističe i značaj koji bi zakonito i efikasno sprovođenje postupaka za ratne zločine imalo za rasvetljavanje sADBINE nestalih lica. Isto tako, intenzivna potraga za nestalima, ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka, mogle bi pružiti podatke o osobama odgovornim za zločine i time u značajnoj meri doprineti procesu tranzicione pravde.

Prema podacima iz izveštaja Komisije za nestala lica i Komesarijata za izbeglice i migracije Vlade Republike Srbije koji su korišćeni u analizi primećuje se da se državne Komisije i međunarodna tela održavaju saradnju sa porodicama žrtava, kao i da se delegacije beogradske i prištinske Radne grupe sastaju i da razmenjuju informacije koje u nekim slučajevima dovode i do iskopavanja na lokacijama na koje je ukazala neka od strana. Pritom, treba imati na umu da veliki problem pronalasku lokacija masovnih grobnica i osoba pokopanih u njima predstavlja protok vremena. Izgled terena na kom su zakopavani posmrtni ostaci se menja, pamćenje onih koji poseduju informacije bledi, i, najzad, ljudi umiru. Ipak, problemu nestalih lica se pristupa pasivno, nedostaje proaktivnosti, a samim tim ni do napretka i značajnijih rezultata se ne dolazi zadovoljavajućom brzinom. Da bi se potraga za nestalima ubrzala i dovela do značajnijih rezultata, neophodno je problem nestalih lica posmatrati kao humanitarni problem, kako ga i ocenjuje Evropska komisija u svom Izveštaju o napretku Srbije za 2019. godinu. U skladu sa tim, proces portage za nestalim licima mora se depolitizovati.

Najzad, kako bi došlo do napretka u rešavanju pitanja nestalih osoba u vezi sa ratom na Kosovu i kako bi se broj onih za kojima se traga smanjio, neophodno je otvoriti arhive - one koje su označene kao tajne, poput arhiva vojske i policije, one za koje se tvrdi da ne postoje, kao što je slučaj sa arhivom OVK, one raštrkane po svetu, koje su pripadale KFOR-u, UNMIK-u, EULEX-u i do kojih je došao Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju. Dok tragamo za dokumentima i zamišljamo ih uredno posložene u prostorijama koje liče na biblioteke, što ratni arhivi svakako nisu, ne smemo zaboraviti da se najvažniji podaci nalaze u sećanjima ljudi - onih koji su zločine preživeli i onih koji su u njihovom izvršenju učestvovali. Onih koje treba ohrabrivati da progovore.

PRIVREDA U SRPSKIM SREDINAMA NA KOSOVU¹

Jovana Jakovljević, istraživačica
jjakovljevic@regionalnirazvoj.org

Specifičnosti kompleksnog pravno-institucionalnog i bezbednosnog okruženja, trgovinske barijere na uvoz iz Srbije, ograničenost tržišta, nepoznavanje administrativnih procedura i problemi u slobodnom protoku ljudi, robe i usluga, nedovoljna otvorenost prema privrednoj integraciji, kao i pandemija izazvana korona virusom, faktori su koji značajno opredeljuju funkcionisanje privatnog sektora u opštinama sa srpskom većinom na Kosovu.

U pogledu strukture privatnog sektora, slično kao i u ostatku Kosova, poslovnu sredinu karakterišu uglavnom preduzeća koja se fokusiraju na delatnost trgovine, a manje na proizvodnju. Preciznije, u srpskim sredinama na Kosovu privatni sektor čini **6.440 preduzeća**, gde je približno 60% registrovano na severu, dok preostalih 40% posluje na jugu. Kao dominantna privredna delatnost izdvaja se **Trgovina na malo i veliko**. Najveći broj privrednih subjekata je registrovan u opštini Leposavić, a najmanji u Partešu. Privredni sektor u srpskim opštinama na Kosovu upošljava gotovo 10.000 radnika. Poljoprivreda je druga delatnost po zastupljenosti. Razvijenija je na severu zbog povoljnih prirodnih uslova pa ne iznenađuje da su dve trećine poljoprivrednih preduzeća registrovane na severu. Poslednjih godina donekle se razvila i građevina, uglavnom na osnovu značajnog ulaganja u komunalnu

i putnu infrastrukturu, kao i izgradnju javnih objekata (škole, bolnice i sl.).

Ekonomski razvoj srpskih sredina na Kosovu u velikoj meri je uslovлен prisustvom institucija javnog sektora koje funkcionišu u okviru srpskog ili kosovskog sistema. U tom smislu, tenderi koje raspisuju javne institucije, subvencije koje se dodeljuju iz budžeta ili plate koje se isplaćuju u javnom sektoru predstavljaju značajne pokretače razvoja trgovine, proizvodnje hrane i drugih privrednih delatnosti. Sa druge strane, javne institucije u srpskim sredinama zapošljavaju veliki broj radnika i obezbeđuju veća primanja u odnosu na privatni sektor, pa se privrednici suočavaju i sa problemom dostupnosti radne snage.

Briselski sporazum je doneo novine u poslovanju preduzeća u srpskim sredinama, od neophodnosti uvođenja preduzeća na severu u pravni sistem Kosova, preko regulisanja prelaska robe preko integrisanih administrativnih prelaza Jarinje i Brnjak, do sistema carinjenja robe namenjene severnim opštinama, ali i saradnje između privrednih komora Kosova i Srbije. Ipak, i dalje su ostali brojni izazovi sa kojima se suočavaju privrednici u srpskim sredinama na Kosovu. Funkcionisanje u okviru dva pravna sistema predstavlja izazov u smislu dvostrukog plaćanja poreza i carine, kao i vođenja duplog knjigovodstva. Privrednici su prinuđeni da istovremeno prate propise u Srbiji i na Kosovu, što naročito predstavlja

¹ Tekst je nastao na osnovu rezultata analize privatnog sektora u srpskim opštinama na Kosovu koju je sproveo InTER u okviru inicijative Kosovske fondacije za otvoreno društvo – KFOS „Otvoreno sa...“. Mišljenja, stavovi i zaključci ili preporuke pripadaju autoru i ne izražavaju neophodno stavove Kosovske fondacije za otvoreno društvo.

problem kada su u pitanju propisi na Kosovu zbog nepoznavanja nadležnosti institucija i lošeg prevoda zakonskih i podzakonskih akata na srpski jezik.

Pristup finansijskim tržištima takođe je otežan mnogobrojnim pravnim i administrativnim procedurama koje privrednici ne mogu lako ispuniti. Rešavanje imovinsko-pravnih odnosa i dokazivanja uspeha u poslovanju takođe predstavljaju izazove, naročito kada je u pitanju pristup bankarskim kreditima i drugim izvorima finansiranja. Problemi u dokazivanju uspeha i kontinuiteta u poslovanju takođe predstavljaju problem pri apliciranju na javne tendere koje raspisuju lokalne samouprave i druge institucije koje rade u okviru kosovskog pravnog sistema. S obzirom na to da su privrednici iz srpskih sredina veoma retko članovi udruženja i komora, ne postoji organizovani odgovor privrednika za rešavanje pomenutih izazova. Ovi problemi naročito pogađaju privrednike na severu Kosova usled nepotpune integracije svih institucija u kosovski pravni sistem.

Uvođenjem trgovinskih barijera prema Srbiji od strane kosovske Vlade, prвobitno takse na uvoz proizvoda iz Srbije od 100%, a kasnije i recipročne trgovinske mere, dodatno se uticalo na razvoj privatnog sektora u srpskim sredinama. Ovim su naročito pogođeni proizvođači koji zavise od uvoza iz Srbije, pa su izlaz tražili u uvozu iz drugih zemalja po značajno višim cenama ili zamenom za proizvode i sirovine kosovskog porekla, koji nisu zadovoljavajućeg kvaliteta. To je imalo negativan uticaj na ukupan obim poslovanja i plasman njihovih proizvoda koji se uglavnom obavlja u srpskim sredinama.

Kada je reč o pandemiji COVID-19, ograničeno kretanje za građane i obustava aktivnosti u određenim sektorima izazvali su gubitke u poslovanju i u srpskim sredinama, jer su ograničavajuće mere izazvale pad agregatne tražnje. Na predlog kosovskog Ministarstva finansija, Vlada Kosova je krajem marta 2020. godine usvojila **Hitan fiskalni paket pomoći usled ekonomskih posledica izazvanih pandemijom COVID-19**.² Između ostalog, ovaj paket pomoći obuhvatio je i finansijsku podršku privatnom sektoru koji je zbog pada produktivnosti usled vanredne situacije bio među prvim sektorima na udaru. Podrška se ogledala u pokrivanju mesečnih troškova zarade za zaposlene, subvencijama za zakup za mala i srednja preduzeća, pokrivanju troškova za penzijske doprinose za plate, subvencijama za trgovinska društva koje registruju

zaposlene sa ugovorom o radu sa najmanje jednom godinom kao i obezbeđivanju finansijske likvidnosti za mikro preduzeća. Za sve mere predviđeni su određeni kriterijumi, iznosi i vremenski rokovi. Preko 30.000 preduzeća na Kosovu podržano je kroz Hitan fiskalni paket pomoći usled ekonomskih posledica izazvanih pandemijom COVID-19, dok je iz većinski srpskih opština na Kosovu podržano 781 preduzeće.

Privrednici su ovaj paket podrške ocenili kao jednostavan u procesu apliciranja i nediskriminišući, u smislu etničke pripadnosti korisnika podrške, ali i da je trebalo da bude usmeren više ka određenim sektorima proporcionalno njihovoj pogodjenosti merama za suzbijanje pandemije COVID-19. Ipak, odobrena sredstva su privrednicima veoma značila za subvencionisanje plata za svoje radnike, dok je deo sredstava opredeljen za ulaganja u cilju unapređenja poslovanja.

Srpske sredine na Kosovu, posebno na severu, su uglavnom izolovane ekonomske jedinice sa limitiranim poslovnim odnosima sa ostatkom Kosova. Poslovanje se uglavnom obavlja u okviru svoje ili susednih opština, ili sa srpskim preduzećima u drugim delovima Kosova. Međutim, primetan je trend jačanja svesti o integraciji u veće tržište, jer 53% ispitanika smatra da treba jačati ekonomske odnose između srpskih i albanskih preduzeća na Kosovu. Iako bi pristup širem tržištu bio važan faktor za ekonomski rast i ekonomsku integraciju srpskih privrednika na Kosovu, i dalje su prisutne brojne prepreke koje ometaju uspostavljanje većeg nivoa poslovne saradnje između srpskih i albanskih privrednika. Među njima se najviše izdvajaju nedostatak zajedničkih udruženja i privrednih komora, neadekvatan pristup informacijama o mogućnostima saradnje, jezičke barijere, ali i opšte nepoverenje koje postoji među dvema zajednicama. U uslovima pandemije COVID-19 dodatno je smanjen obim trgovine između Srba i Albanaca.

Uspostavljanje boljih poslovnih odnosa kao i integracija privatnog sektora u kosovsku ekonomiju nisu aktivnosti koje se mogu posmatrati izolovano. Oni zavise od društvenih aspekata, poput jačanja poverenja među zajednicama, i političkih aspekata, kao što je efikasno funkcionisanje vladinih institucija. Ukoliko su ovi preduslovi ispunjeni, oni mogu uticati na privatni sektor u smislu uspostavljanja poslovne saradnje većih razmara, što će obezbediti dugoročne ekonomske koristi za obe zajednice.

² Odluka Vlade Kosova broj 011/19, dostupno na <http://bit.ly/2WK6xCH>

Predstavljena analiza o mehanizmima za rešavanje pitanja nestalih lica iz rata na Kosovu

Radna grupa Nacionalnog konventa o EU za Poglavlje 35 je juče organizovala webinar na kome su diskutovani ključni nalazi analize “Efikasnost mehanizama institucija Srbije i Kosova u pronalaženju nestalih osoba iz rata na Kosovu u periodu od 2016. do 2020. godine” koju su izradili istraživači Inicijative mlađih za ljudska prava YIHR Srbija i Nove društvene inicijative. Analiza je dostupna na linku: <https://bit.ly/3eqJ1im>

Na panelu su učestvovali:

Milica Andrić Rakić, Nova društvena inicijativa (NSI)

Nataša Kandić, Fond za humanitarno pravo (FHP)

Ivan Jovanović, UNDP

Moderatorka: Anđela Savić, Inicijativa mlađih za ljudska prava (YIHR) Srbija

Diskusija je dostupna na YouTube kanalu InTER-a: <https://bit.ly/3xxEvl>

Izrada analize i webinar su deo projekta “Nacionalni konvent o Evropskoj uniji 2020/2021, Poglavlje 35: Ostala pitanja – Kosovo” koji realizuje InTER uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Norveške i Balkanskog fonda za demokratiju (BTD).

Crno beli svet - Non-pejperi: Reciklirane ideje u vreme zatišja dijaloga

Zapadni Balkan je izgleda postao omiljeni region za diplomatiju non-pejperima. I ne samo to. Kada se ovakav „ne papir“ i pojavi, manje zbog naziva, a više zbog predstavljenih ideja, akteri ga i demantuju. Janšin, francusko-nemački, Serverov non-pejper. Tri non-pejpera u kratkom roku – svi se tiču i Beograda i Prištine, ali rešenja u javnosti za njihove odnose i dalje nema. „Non-pejperom će me, non-pejperom ću te“. O brzini smenjivanja non-pejpera govori i to da se, u međuvremenu dok je naša redakcija pripremala tekst sa komentarima analitičara na tri prethodno navedena non-pejpera, pojavio i Borelov non-pejper.

Ipak, ono što je zajedničko za predloge pre Borejovog non-pejpera jeste da je ponovo aktuelizованo rešenje za odnose Beograda i Prištine koje je do sada bilo neprihvatljivo – promena granica. Kako onda javnost da tumači ove predloge, odnosno non-pejpere?

„Svi ti non-pejperi se zasnivaju na reciklaži već potrošenih ideja i u tom smislu su dobili nezasluženo veliku pažnju. Radi se o tome što dijalog između Beograda i Prištine već dugo nalazi u zastoju, bez suštinskih rezultata. Taj vakum se pokušava popuniti plasiranjem senzacionalističkih priča kako bi političari i mediji imali čime da se bave kad već realnog dijaloga nema“ – ocenjuje analitičar Ognjen Gogić.

Analitičar Ljubomir Stanojković podseća javnost da su se ovi predlozi pojavili u vremenu zatišja i stagnacije dijaloga. Za njega je posebno pitanje ko su autori ovih predloga. Stanojković podseća i da je druga dominantna tema – mogući status Srba na severu Kosova.

„Naravno, sudbina ZSO i status kulturne i verske baštine srpske zajednice. Zapravo, sve su to teme o kojima se najviše raspravljalo o kojima su se iznosili različiti stavovi i predlozi i da koliko god izgledalo da ima pauza, da zapadni Blakan nije u žiri interesovanja spoljnog faktora pre svega EU i SAD, a što da ne i Rusije i Kine, zapadni Balkan je još uvek interesantan i aktuelan i njime se svi oni bave u meri koliko im je ovaj region značajan u bilo kom smislu,“ kaže naš sagovornik.

Tekst u celosti pročitajte [OVDE](#).

BCBP: Osam godina od Briselskog sporazuma – daleko od rešenja uz prostor za umereni optimizam

Neke od prepreka u implementaciji Briselskog sporazuma su nedostatak vlasništva građana nad procesom, loša komunikacija i korišćenje jaza koji je ona ostavila za manipulaciju javnošću, kao i nedostatak iskrenih namera obe strane i nedostatak kompetentnosti. Ne možemo očekivati brza i laka rešenja u narednoj fazi dijaloga Beograda i Prištine, ali postoji prostor za umereni optimizam.

Ovo je istaknuto tokom diskusije o implikacijama Briselskog sporazuma i tome koliko smo danas bliži normalizaciji odnosa Beograda i Prištine, koju je Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) organizovao povodom osmogodisnjice potpisivanja Brisleskog sporazuma u ponedeljak 19. aprila.

Tatjana Lazarević, glavna urednica portala KoSSev, je istakla da vidi rezultate onoga što pretpostavlja da se odvija kao „tihi Briselski dijalog“, koji je ispod radara javnosti.

„Počelo je inicijativom Ričarda Grenela, pa je usledio Vašingtonski sporazum, a tu su i tehnički sporazumi Beograda i Prištine o nestalima, o tablicama, o električnoj energiji. Rezultata ima, ali ostaju van očiju javnosti“, smatra Lazarević.

Izvršna direktorka platforme CiviKos Donika Emini navodi da smo ušli u političku fazu dijaloga.

“Edita Tahiri i Borko Stefanović su vodili tehnički dijalog, a sada ulazimo u političku fazu procesa u kojoj se otvaraju teža pitanja. Ni osam godina kasnije nemamo transparentnost procesa, a kada ne postoji transparentnost, nemamo ni inkluzivnost. Ono što je bilo osmišljeno da treba da se uradi za građane Kosova je bilo potpuno odvojeno od njihovih potreba i njihove stvarnosti”, navodi Emini.

Izvršna direktorka nevladine organizacije Nova socijalna inicijativa Jovana Radosavljević smatra da dijalog treba obnoviti jer je to jedini način da se ide napred u pronalaženju rešenja. Navodi da je narativ značajan i da je diskurs koji preovladava odgovornost političkih lidera.

“Glavni problem Briselskog sporazuma njegova „konstruktivna dvosmislenost“, što je dovelo do toga da svako na svoj način tumači tačke sporazuma i to je dovelo do problema koje imamo danas. Problem je samo sprovođenje sporazuma. Treba se vratiti i videti šta nije urađeno kako treba, ali imajući u vidu aktuelnu situaciju danas”, istakla je Radosavljević.

CIG: Koja je agenda za Briselski dijalog?

Savet za inkluzivno upravljanje (CIG) organizovao je 16. aprila 2021. godine diskusiju o agendi dijaloga između Srbije i Kosova u Briselu. Specijalni predstavnik EU za dijalog Miroslav Lajčak rekao je da sadržaj agende zavisi od Prištine i Beograda. Ali da li je realno da se Beograd i Priština dogovore o zajedničkoj agenci? Na listi Prištine nalaze se ratne odštete i penzioni fond, dok Beograd kaže da pitanja poput Asocijacije / zajednice srpskih opština moraju biti na dnevnom redu. Drugo pitanje je da li bi agenu trebalo bazirati na prethodno postignutim rezultatima dijaloga. Učesnici su razgovarali o nizu pitanja koja bi mogla biti uvrštena u agendu dijaloga i dali predloge kako proces učiniti produktivnijim. EU je posvećena vođenju dijaloga. SAD su ponovo potvrdile svoju podršku.

Kratak izveštaj Saveta za inkluzivno upravljanje je dostupan [OVDE](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljaju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten se objavljuje jednom mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 40 (April 2021.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju neophodno zvanične stavove Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskog fonda za demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda SAD, kao ni Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, niti InTER-a.